

Factors Affecting Personal Financial Management Behaviors – The Case of Iranian Youth

Mohammad Ebrahim Aghababaei¹, Samaneh Khademi²

Abstract

Personal financial management behavior mentions how a person reacts when encounters financial events. Decisions of a person in different conditions influence his present and future life as well as economy of society. This study is about personal financial management, and examining factors affecting personal financial management behaviors among Iranian youth is its purpose. To do this, relationships among financial attitude, financial knowledge, external locus of control and financial management behaviors was examined. This study is an applied and descriptive research. Data gathering is based on a questionnaire. The research model is structural equation modeling and examined by Partial Least Square (PLS) method. The findings suggest that, financial attitude and financial knowledge have statistically significant and positive effects on financial management behaviors. In addition, based on our third hypothesis, the moderated role of financial knowledge on the relationship between financial attitude and financial management behaviors is approved by results. The results do not support for the relationship between external locus of control and financial management behaviors and the indirect effect of external locus of control on the relationship between financial knowledge and financial management behaviors.

Keywords: external locus of control, financial attitude, financial knowledge, financial management behavior

JEL: G02,H3

-
- 1 . Assistant Professor in Faculty of Financial Sciences, University of Kharazmi, Tehran, Iran, . Corresponding Author, Email: M.aghababaei@khu.ac.ir
  - 2 . Master of Finance, Faculty of Financial Sciences, University of Kharazmi, Tehran, Iran, Email: samaneh_khademi15@yahoo.com

راهبرد مدیریت مالی

سال هفتم، شماره بیست و چهارم
بهار ۱۳۹۸
صص ۱۴۳-۱۲۳

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی
تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۹/۲۷
تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۱۲/۰۷

بررسی عوامل تأثیرگذار بر رفتار مدیریت مالی شخصی در میان جوانان ایران^۱

محمد ابراهیم آقابابائی^۲ و سمانه خادمی^۳

چکیده

رفتار مدیریت مالی شخصی، چگونگی واکنش فرد در زمان مواجه شدن با رخدادهای مالی را بیان می‌کند؛ اینکه فرد در شرایط مختلف چه تصمیماتی اتخاذ کند، بر زندگی حال و آینده‌ی او و همچنین بر اقتصاد جامعه تأثیرگذار است. این پژوهش در زمینه‌ی مدیریت مالی شخصی انجام شده و هدف آن بررسی عوامل تأثیرگذار بر رفتارهای مدیریت مالی شخصی در میان جوانان ایران است؛ به این منظور روابط بین نگرش مالی، دانش مالی و منبع بیرونی کنترل رفتار با رفتار مدیریت مالی آزمون شده است. پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی و کاربردی است و داده‌ها با روش پرسشنامه‌ای گردآوری شده‌اند. مدل اصلی پژوهش مدل معادلات ساختاری است و با روش حداقل مربعات جزئی (PLS) تحلیل شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهند نگرش مالی و دانش مالی با رفتار مدیریت مالی رابطه‌ی مثبت و معنادار دارند؛ به علاوه، نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم نشان می‌دهد که دانش مالی رابطه‌ی بین نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی را تعدیل می‌کند. این در حالی است که مطابق آزمون فرضیه‌های چهارم و پنجم این پژوهش، بین منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد و منبع بیرونی کنترل، میانجی رابطه‌ی نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی نیست.

واژه‌های کلیدی: دانش مالی، رفتار مدیریت مالی شخصی، منبع بیرونی کنترل رفتار، نگرش مالی

۱. کد DOI مقاله: 10.22051/jfm.2018.15006.1347

۲. استادیار گروه مدیریت مالی، مهندسی مالی، دانشکده علوم مالی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. نویسنده

مسئول، Email: m.ghababaei@khu.ac.ir

۳. کارشناسی ارشد مدیریت مالی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. Email: samaneh_khademi15@yahoo.com

طبقه‌بندی موضوعی: G02, H3

مقدمه

رفتار مالی و امور مالی شخصی از جنبه‌های مهم رفتار اجتماعی هستند که هم بر زندگی شخصی فرد و هم بر اجتماع تأثیرات قابل ملاحظه‌ای می‌گذارند. برخلاف تلاش‌های اکثریت افراد جامعه، رفاه اقتصادی و مالی در زندگی شخصی افراد کم‌تر دیده می‌شود؛ در بسیاری از موارد مشاهده می‌شود که افراد با درآمد یا ثروت بالا هم رضایت مالی ندارند و همیشه با مسائل مالی درگیر هستند؛ شاید بتوان ریشه‌ی این مشکل فراگیر در جامعه‌ی امروز را در ناتوانی افراد در مدیریت مسائل مالی‌شان جست‌وجو کرد. رجنا و همکاران^۱ (۲۰۱۱) در پژوهش خود بیان می‌کنند، شواهد کافی وجود دارد که نشان می‌دهد بیش‌تر خانواده‌ها در مدیریت امور مالی‌شان با مشکلاتی روبرو هستند و به شکل فزاینده‌ای خانواده‌ها به دنبال کمک گرفتن از متخصصان برای مدیریت دارایی‌هایشان هستند. توسعه‌ی دانش و مهارت افراد و خانوارها در این حوزه به آنان کمک می‌کند تا منابع مالی خود را بهتر مدیریت کنند و قدرت اقتصادی و اجتماعی خانواده را افزایش می‌دهند.

در پژوهش انجام‌شده توسط بیراری و پاتل^۲ (۲۰۱۴) به این نکته اشاره شده است که نسل جوان به ندرت از مهارت‌های پایه‌ای مانند بودجه‌بندی، تدوین برنامه‌ی پس‌انداز منظم یا برنامه‌ریزی برای نیازهای بلندمدت استفاده می‌کنند. این امر زندگی حال و آینده‌ی جوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به دنبال فراگیر شدن رفتارهای غلط در آن‌ها رفاه اقتصادی خانوارها و به تبع آن رفاه اقتصادی جامعه نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. رفتار مدیریت مالی شخصی، چگونگی واکنش فرد در زمان مواجه شدن با رخدادهای مالی را بیان می‌کند.

با مروری اجمالی بر پژوهش‌های انجام‌شده از زمان کیرک^۳ (از پیشگامان حوزه‌ی مالی شخصی) تاکنون در حوزه‌ی مدیریت مالی شخصی مشاهده می‌شود که بیش‌تر مطالعات صورت گرفته به منظور کشف عوامل تبیین‌کننده‌ی رفتار مدیریت مالی انجام‌شده‌اند و تاکنون عوامل متعددی به عنوان عواملی که می‌توانند بر رفتار مدیریت مالی شخصی تأثیرگذار باشند معرفی شده‌اند. از این‌رو این سؤال در ذهن پژوهش‌گر ایجاد می‌شود که: عوامل مؤثر بر رفتار مدیریت مالی شخصی در ایران چیست؟ در یک پژوهش توسط شیم و همکاران^۴ (۲۰۰۹) پیوندهای مستقیم بین دانش مالی و نگرش مالی با رفتار مالی مشاهده شده است. منبع بیرونی کنترل رفتار از دیگر عوامل تأثیرگذار بر رفتار مالی است، رابطه‌ی منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی یک رابطه‌ی معنادار

1 . Rajna et al

2 . Birari, Patil

3 . KYRK

4 . SHIM ET AL

و منفی است (پری و موریس^۱، ۲۰۰۵). شکست در مدیریت کردن امور مالی فردی نه تنها می‌تواند برای شخص به پیامدهای بلندمدتی منجر شود، بلکه برای جامعه نیز چنین است (مین و تائو^۲، ۲۰۱۵). از این رو، رفتار مدیریت مالی شخصی در سال‌های اخیر مورد اهمیت و توجه پژوهشگران قرار گرفته است. در این پژوهش بررسی رفتار مدیریت امور مالی شخصی جوانان در ایران مورد توجه قرار گرفته است.

هر چند در پژوهش‌های گذشته بیشتر تمرکز پژوهشگران بر آموزش مالی و دانش مالی بوده است، در این پژوهش تلاش بر این است تا تاثیر دانش مالی و نگرش مالی بر رفتار مدیریت مالی شخصی مورد بررسی قرار گیرد. به علاوه، رفتارهای مالی افراد در سنین جوانی بر زندگی آینده‌ی آن‌ها تأثیر گذار خواهد بود و همچنین زندگی فردی افراد بر سطح جامعه تأثیر می‌گذارد. لذا بر آن شدیم تا در این پژوهش به مطالعه‌ی رفتار مالی جوانان ایران در این زمینه پردازیم.

مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش

مدیریت مالی مستلزم مدیریت کارا و مؤثر منابع پولی است و بر تهیه‌ی وجوه و مصرف اثربخش آن‌ها تمرکز می‌کند (هوگارت و همکاران^۳، ۲۰۰۳)، به عبارت دیگر، مدیریت امور مالی شخصی شامل چگونگی خرید، بودجه‌بندی و پس‌انداز کردن است (براون و همکاران^۴، ۲۰۰۵). مدیریت مالی شخصی به تصمیمات مالی که یک فرد یا یک خانواده در راستای دستیابی به بودجه، پس‌انداز و منابع پولی خرج شده در طی زمان اتخاذ می‌نمایند، اطلاق می‌شود. این تصمیمات ریسک‌های مالی و حوادث آینده را در برمی‌گیرند. در فرآیند برنامه‌ریزی مالی، افراد نیازهای خویش را در دامنه وسیعی از خدمات بانکی یا محصولات سرمایه‌گذاری و محصولات بیمه یا مشارکت و نظارت بر طرح‌های بازنشستگی، تامین اجتماعی یا مدیریت مالی بر درآمدها مورد توجه قرار می‌دهند.

پژوهشگران تعدادی از عواملی که به نظر می‌رسد بر مدیریت مالی تأثیر داشته باشند را گزارش می‌کنند. عوامل مختلف نگرش به پول مانند قدرت اعتبار، اضطراب و نگرانی، موفقیت و احترام (پری، ۲۰۰۸) و سواد مالی شامل دانش محصولات مالی و سبک‌های مالی (ماندل^۵، ۲۰۰۵؛ فاکس

1 . PERRY, MORRIS

2 . Mien, Thao

3 . Hogarth et al

4 . Brown et al

5 . Mandell

و همکاران^۱، (۲۰۰۵) از جمله مفاهیمی هستند که به توضیح رفتار مالی افراد کمک می‌کند. به علاوه مطالعه‌ای توسط زکریا و همکاران^۲ (۲۰۱۲) شواهدی در حمایت از نقش میانجی منبع کنترل رفتار بر رابطه‌ی بین دانش مالی و رفتار مدیریت مالی شخصی یافته‌اند. لذا ما بر آن شدیم تا این سه عامل را به عنوان عوامل کلی تر تأثیرگذار بر رفتار مدیریت مالی مورد بررسی قرار دهیم.

نگرش افراد به مسائل مالی تعیین کننده‌ی روش‌هایی که مردم پول را خرج می‌کنند، پس‌انداز می‌کنند، ذخیره می‌کنند و هدر می‌دهند است (فورنهام^۳، ۱۹۸۴). بسته به اهداف مالی، نگرش افراد به پول و استفاده‌ی آن‌ها از پول متفاوت خواهد بود. استفاده‌های رایج پول شامل توانایی خرید قدرت، امنیت، عشق و آزادی است. طبق نظر روانشناسان اجتماعی شاید بتوان گفت پول معنادارترین هدف احساسی در زندگی معاصر است (شی و کی^۴، ۲۰۱۴)؛ بنابراین، صرف نظر از این که پول چگونه خرج شود، پول در زندگی افراد حائز اهمیت است و رفتار آن‌ها را به روش‌های مختلف تهییج می‌کند.

آگاهی از نگرش‌ها تا حد زیادی فرد را قادر به پیش‌بینی رفتارها می‌سازد. البته روشن است که رفتارها از عوامل متعددی ناشی شده و شرایط و موقعیت‌های گوناگونی در شکل‌گیری و تعدد آن‌ها مؤثر است؛ اما همه این عوامل و شرایط، رفتار را در بسترهایی همساز با نگرش‌ها جهت می‌دهند (آربوسنت^۵، ۲۰۰۹). مطالعه‌ی انجام‌شده توسط شیم و همکاران (۲۰۰۹) نیز مؤید وجود پیوندهای مستقیم بین نگرش و رفتار مدیریت مالی است. به علاوه شی و کی (۲۰۱۴) نیز نتیجه‌گیری کرده‌اند که نگرش‌های مالی در تعیین رفتار مالی اشخاص نقش مهمی دارد.

دانش مالی توانایی فهم این که پول در جهان چگونه کار می‌کند؛ چگونه بعضی افراد پول به دست می‌آورند یا آن را ایجاد می‌کنند، مدیریت می‌کنند، سرمایه‌گذاری می‌کنند و برای کمک به دیگران بخشش می‌کنند؛ به طور خاص، به مجموعه‌ای از مهارت‌ها و علوم اشاره دارد که فرد را بر تصمیم‌گیری آگاهانه و مؤثرتر منابع مالی اش توانا می‌کند (گیسلر و ورسی^۶، ۲۰۱۴).

بحران‌های اقتصادی اخیر اهمیت آگاه بودن مصرف‌کنندگان و تصمیم‌گیری مالی اثربخش را نشان دادند. با پیچیدگی هرچه بیش‌تر محصولات مالی و مسئولیت بیش‌تر افراد مربوط به نگهداری اوراق بهادار مالی، داشتن دانش و مهارت مالی کافی اهمیت بیش‌تری پیدا می‌کند (بتی و همکاران^۷، ۲۰۱۵).

-
- 1 . Fox et al
  - 2 . Zakaria et al
  - 3 . Furnham
  - 4 . Shih, Ke
  - 5 . Arbuthnott
  - 6 . Giesler, Veresiu
  - 7 . Batty

فقدان دانش در مورد اصول مدیریت مالی و مسائل مالی می‌تواند علت این که بعضی از خانواده‌ها فعالیت‌های مالی توصیه‌شده را دنبال نمی‌کنند را توضیح دهد. شواهد بسیاری نشان می‌دهند که دانش مالی محدود، هزینه‌های بالایی ایجاد می‌کند. احتمال این که افرادی با توانایی شناختی پایین و همچنین با دانش مالی پایین مرتکب اشتباهات مالی شوند بیش تر است (آگاروال و مزومدر^۱، ۲۰۱۳؛ بنجامین و همکاران^۲، ۲۰۱۳).

راب و وودیار^۳ (۲۰۱۱) جهت بررسی دانش مالی و بهترین رفتار، رابطه‌ی بین دانش مالی شخصی، رضایت مالی و متغیرهای جمعیت شناختی منتخب بر بهترین رفتار مالی را بررسی کردند. نتایج پژوهش حاکی از این است که دانش مالی، رفتار مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. گرابل و همکاران^۴ (۲۰۰۹) رابطه‌ی مستقیم دانش مالی و رفتار مدیریت مالی دست یافتند. گو و همکاران^۵ (۲۰۱۲) نشان دادند کلاس‌های درس آموزش مالی باعث افزایش دانش مالی در دانش‌آموزان می‌شود و شواهد نشان می‌دهد که با افزایش دانش در این دانش‌آموزان نگرش و رفتار مالی آنها تغییرات مثبتی پیدا می‌کند.

منبع بیرونی کنترل رفتار از دیگر عوامل تأثیرگذار بر رفتار مدیریت مالی است. طبق گفته‌ی هلریجر و همکاران^۶ (۲۰۱۰)، منبع کنترل رفتار حاکی از باور افراد از توانایی آنها در کنترل اتفاقاتی است که زندگی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. منبع کنترل رفتار دو بعد دارد: اعتقاد به کنترل درونی و کنترل بیرونی. منبع بیرونی کنترل رفتار در واقع نشان‌دهنده‌ی اعتقاد فرد به وجود نیروهای کنترلی بیرونی مانند شانس و اقبال بر اتفاقات زندگی او است.

پری و موریس (۲۰۰۵) نیز در مطالعات خود رابطه‌ی بین منبع بیرونی کنترل و رفتار مالی را بررسی کردند. آنها دریافتند بین منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی رابطه‌ی منفی وجود دارد. گرابل و همکاران (۲۰۰۹) در بررسی‌های خود نشان دادند منبع بیرونی کنترل رفتار به‌عنوان میانجی تأثیر دانش مالی بر رفتار مالی عمل می‌کند. از جمله پژوهش‌هایی که به بررسی عوامل تأثیرگذار بر مدیریت امور مالی شخصی پرداخته‌اند، پژوهش مین و تائو (۲۰۱۵) است که دریافتند هرچه اعتقاد فرد به منبع بیرونی کنترل افزایش یابد، رفتار مدیریت مالی بدتری از خود نشان می‌دهد.

-
- 1 . Agarwal, Mazumder
  - 2 . Benjamin et al
  - 3 . Robb, Woodyard
  - 4 . Grable et al
  - 5 . Go et al
  - 6 . Hellrigel et al

فارل و همکاران^۱ (۲۰۱۶) نیز به بررسی تأثیر خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی شخصی زنان استرالیا پرداختند؛ در این بین، دانش مالی و سواد مالی در بهبود عملکرد مالی جامعه هدف، تأثیر مثبت و معنادار داشتند. تانگ و بیکر^۲ (۲۰۱۶) در پژوهش خود به بررسی ارتباط بین اعتماد به نفس، دانش مالی و رفتار مدیریت مالی در بین افراد بالغ در آمریکا پرداختند و نشان دادند که ارتباط مستقیم و غیرمستقیم میان اعتماد به نفس و عملکرد مدیریت مالی وجود دارد. ژو و همکاران^۳ (۲۰۱۷)، نیز اثر شرایط اقتصادی را بر رفتار مالی شخصی مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش که در میان مردم چین صورت گرفت با بررسی عواملی مانند سن، جمعیت خانواده و جنسیت، رفتار مالی شخصی افراد مورد بررسی قرار گرفت. گروهمان^۴ (۲۰۱۸) نیز به بررسی سواد مالی و رفتار مالی افراد طبقه متوسط در آسیا پرداخت و نشان داد که سواد مالی منجر به بهبود قابل توجه در تصمیمات مالی افراد می‌گردد.

مطالعات بسیار معدودی در ایران در این حوزه صورت پذیرفته است که در این میان می‌توان به مطالعه شیرازیان (۱۳۹۷) اشاره نمود. در این پژوهش نقش سواد مالی و مدیریت پول بر مدیریت مالی شخصی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران بررسی شده است. یافته‌های این مطالعه موید تأثیر مثبت و معنادار سواد مالی و مدیریت پول و مؤلفه‌هایشان بر مدیریت مالی شخصی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

با این توصیف، پژوهش‌های گذشته بیشتر تمرکز پژوهشگران بر آموزش مالی و دانش مالی بوده و به بررسی تأثیر مستقیم و غیرمستقیم دانش مالی و نگرش مالی بر رفتار مدیریت مالی شخصی پرداخته نشده است. از این رو، در این پژوهش تلاش بر این است تا تأثیر دانش مالی و نگرش مالی بر رفتار مدیریت مالی شخصی در بین جوانان ایران مورد بررسی قرار گیرد.

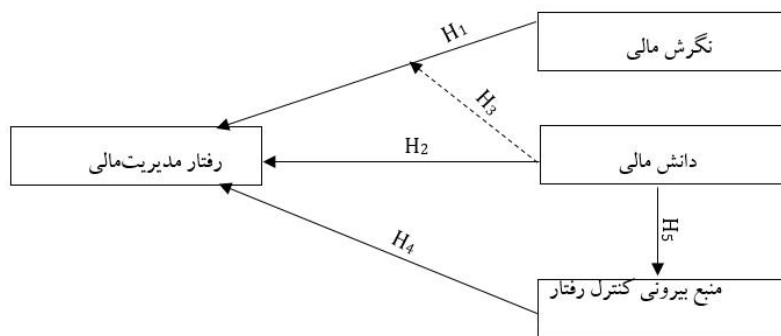
فرضیه‌های پژوهش

۱. نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی دارای رابطه‌ی مثبت هستند.
۲. دانش مالی و رفتار مدیریت مالی دارای رابطه‌ی مثبت هستند.
۳. دانش مالی رابطه‌ی نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی را تعدیل می‌کند.
۴. منبع بیرونی کنترل رفتار با رفتار مدیریت مالی رابطه‌ی منفی دارد.
۵. منبع بیرونی کنترل رفتار میانجی رابطه‌ی بین دانش مالی و رفتار مدیریت مالی است.

---

1 . Farrel et al
2 . Tang & Baker
3 . Xu et al
4 . Grohmann

از این رو، براساس مطالعات ذکر شده در بالا، مدل مفهومی زیر ارائه می شود.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

در تقسیم‌بندی‌های موجود برای پژوهش‌ها، آن‌ها را از لحاظ هدف، روش، نحوه‌ی گردآوری داده‌ها و زمان جمع‌آوری داده‌ها تقسیم‌بندی می‌کنند که در این تقسیم‌بندی‌ها پژوهش حاضر به ترتیب در گروه‌های پژوهش‌های کاربردی، همبستگی، پژوهشی توصیفی و مقطعی قرار می‌گیرد. داده‌های موردنیاز آزمون فرضیه‌ها پژوهش با استفاده از پرسشنامه گردآوری شده است. جامعه‌ی آماری در پژوهش حاضر نیز جوانان بین ۲۰ تا ۳۵ سال را شامل می‌شود. تعداد اعضای نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نمونه محاسبه شد که نمونه‌ی مورد استفاده در پژوهش ۳۸۶ نفر است. جهت توزیع پرسشنامه از نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است. برای بررسی روابط میان متغیرها و آزمون فرضیه‌ها از مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی با به کارگیری نرم افزار Smart-PLS 3 استفاده شده است.

همان‌طور که در مدل مفهومی پژوهش دیده می‌شود، رفتار مدیریت مالی یک متغیر وابسته یا درون‌زا است و متغیرهای نگرش مالی، دانش مالی و منبع بیرونی کنترل رفتار متغیرهای مستقل یا درون‌زا هستند. در این پژوهش، برای سنجش رفتار مدیریت مالی از پرسشنامه دو و ژیاو^۱ (۲۰۱۱)، برای سنجش متغیر نگرش مالی از پرسشنامه

راجنا و همکاران (۲۰۱۱)، برای سنجش متغیر دانش مالی از پرسشنامه پری و موریس (۲۰۰۵) و برای سنجش متغیر منبع کنترل بیرونی از پرسشنامه روتر^۱ (۱۹۹۶) استفاده شده است.

روش حداقل مربعات جزئی یا رویکرد مبتنی بر واریانس یا همان مدل یابی معادلات ساختاری مبتنی بر مؤلفه، بر پیشینه‌سازی واریانس متغیرهای وابسته که توسط متغیرهای مستقل پیش‌بینی می‌شوند تمرکز دارد. در این رویکرد بخش اندازه‌گیری مدل بیرونی^۲ و بخش ساختاری مدل درونی^۳ نام دارد.

به بیان ریاضی، مدل اندازه‌گیری بدین صورت نشان داده می‌شود:

$$x = \Lambda_x \xi + \delta \quad \text{رابطه (۱)}$$

$$y = \Lambda_y \eta + \varepsilon \quad \text{رابطه (۲)}$$

در روابط بالا x = متغیرهای آشکار متغیر مستقل مدل، y = متغیرهای آشکار متغیر وابسته‌ی مدل، ξ = متغیرهای پنهان مستقل، η = متغیر پنهان وابسته، Λ_x = ماتریس ضرایب رگرسیون x روی ξ ، Λ_y = ماتریس ضرایب رگرسیون y روی η ، δ = بردار خطاهای اندازه‌گیری روی x و ε = بردار خطاهای اندازه‌گیری در y است.

مدل ساختاری نیز به صورت ریاضی بدین صورت بیان می‌شود:

$$\eta = B \eta + \Gamma \chi + \zeta \quad \text{رابطه (۳)}$$

در رابطه‌ی گفته‌شده B = ماتریس ضرایب متغیرهای η در رابطه‌ی ساختاری، ζ = خطای مدل در رابطه‌ی بین ξ و η و Γ = اثر مستقیم متغیرهای پنهان مستقل ξ روی متغیر وابسته ζ است.

بخش سوم نیز وجود دارد که نسبت‌های وزنی^۴ نام دارد و جهت برآورد مقادیر موردها^۵ برای متغیرهای پنهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. ایده‌ی اساسی روش حداقل مربعات جزئی سراسر است: در ابتدا، نسبت‌های وزنی که نشانگرها را به متغیرهای پنهان مورد نظرشان مربوط می‌کند برآورد می‌شود، سپس با در نظر گرفتن نسبت‌های وزنی به عنوان ورودی، مقادیر موردها برای هر متغیر پنهان براساس میانگین وزنی نشانگرهای محاسبه می‌شود. در نهایت از این مقادیر موردها در معادلات رگرسیون استفاده می‌شود تا پارامترهای روابط ساختاری تعیین شود (امانی و همکاران، ۱۳۹۳).

بررسی مدل اندازه‌گیری

- 1 . Rotter
- 2 . Outer model
- 3 . Inner model
- 4 . Weight relations
- 5 . Case value

آزمون مدل اندازه‌گیری باهدف بررسی روایی و پایایی مدل بیرونی یا همان روابط بین متغیرهای آشکار (سؤالات پرسشنامه) و متغیرهای پنهان انجام می‌شود.

آزمون‌های روایی

روایی منطقی

این نوع از روایی به ظاهر و محتوای پرسشنامه و سؤالات آن مربوط می‌شود. به همین دلیل، روایی منطقی به دو نوع: روایی ظاهری و روایی محتوا تقسیم می‌شود. هر چند برای سنجش متغیرهای چهارگانه، از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است اما برای تایید روایی ظاهری و محتوایی، پرسشنامه پس از تدوین در اختیار خبرگان قرار گرفته و با قضاوت حرفه‌ای آن‌ها تأیید شد.

روایی سازه

روایی سازه گویای آن است که نتایج حاصل از به کارگیری ابزار سنجش تا چه اندازه با نظریه یا نظریه‌هایی که ابزار (آزمون) بر اساس آن‌ها تدوین شده است، تناسب دارد (مهرگان و زالی، ۱۳۸۵). در این نوع از روایی می‌توان به روایی عاملی (تحلیل عاملی) اشاره کرد که در پژوهش حاضر نیز به کار برده شده‌اند.

بررسی مدل ساختاری

در تحلیل مدل‌های ساختاری به کمک رویکرد حداقل مربعات جزئی، سه معیار اصلی برای آزمون مدل‌های ساختاری وجود دارد: ۱- شاخص ضریب تعیین (R^2)، ۲- معناداری ضرایب مسیر (بتا) و ۳- شاخص افزونگی یا ارتباط پیش‌بین.

معیار اساسی ارزیابی متغیرهای مکنون درون‌زا مدل مسیر، ضریب تعیین است. ضریب تعیین نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. براساس چین^۱ (۱۹۹۷) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 هستند.

کیفیت مدل ساختاری توسط شاخص افزونگی نیز محاسبه می‌شود. هدف این شاخص بررسی توانایی مدل ساختاری در پیش‌بینی کردن به روش چشم‌پوشی است. معروف‌ترین و شناخته‌شده‌ترین معیار اندازه‌گیری این

توانایی، شاخص Q^2 استون گایسلر^۱ است که بر اساس این ملاک، مدل باید نشانگرهای متغیرهای مکنون درونزا انعکاسی را پیش‌بینی کند. مقادیر Q^2 بالای صفر نشان می‌دهند که مقادیر مشاهده‌شده خوب بازسازی شده‌اند و مدل توانایی پیش‌بینی دارد (امانی و همکاران، ۱۳۹۱). جهت تأیید معنادار بودن روابط در مدل ساختاری از شاخص معنادار بودن ضرایب مسیر استفاده می‌شود. علامت ضریب مسیر جهت مسیر را نشان می‌دهد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها

آمار توصیفی

از ۳۸۶ پرسشنامه که توسط افراد ۲۰ تا ۳۵ ساله پاسخ داده شده است، نتایج زیر به دست می‌آید:

جدول ۱. توصیف متغیرهای جمعیت شناختی پژوهش

متغیر جمعیت شناختی	مؤلفه‌ها	درصدی از پاسخ‌دهندگان (%)
جنسیت	زن	۵۷/۵
	مرد	۴۲/۵
سن	۲۰ تا ۲۵ سال	۳۸/۹
	۲۵ تا ۳۰ سال	۴۱/۲
	۳۰ تا ۳۵ سال	۱۹/۹
تحصیلات	دیپلم و پایین‌تر	۷/۸
	کاردانی	۳/۱
	کارشناسی	۳۷/۷
	کارشناسی ارشد	۴۸/۳
شغل	دکتری	۳/۱
	آزاد	۳۹/۱
	دولتی	۱۲
	بدون شغل	۴۸/۹

آمار استنباطی

تحلیل عاملی تأییدی

در تفسیر بارهای عاملی باید به این نکته توجه نمود، بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. بدون در نظر گرفتن علامت بارهای عاملی، اگر بار عاملی کم‌تر از ۰/۳ باشد رابطه ضعیف در نظر

گرفته شده و از آن صرف نظر می شود. بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگ تر از ۰/۶ باشد مطلوب است (حبیبی و عدنور، ۱۳۹۵). بارهای عاملی به شکل زیر گزارش شده اند:

جدول ۲. بارهای عاملی نشان دهنده‌ی روایی نشانگرها

سؤال	مؤلفه	رفتار مدیریت مالی	نگرش مالی	دانش مالی	منبع بیرونی کنترل رفتار
۱		۰/۳۵۸	۰/۷۴۹	۰/۷۵۷	-۰/۶۹۷
۲		۰/۴۱۹	۰/۷۵۳	۰/۷۹۰	-۰/۳۴۸
۳		۰/۴۸۸	۰/۶۵۱	۰/۷۱۶	۰/۷۶۶
۴		۰/۶۸۵	۰/۴۰۶	۰/۷۴۴	۰/۷۷۳
۵		۰/۵۴۳	۰/۶۰۶	۰/۶۱۷	۰/۵۴۰
۶		۰/۱۵۶	-۰/۰۱۷	۰/۶۹۹	-۰/۷۲۹
۷		۰/۷۸۶	-۰/۲۷۴	۰/۶۵۳	-۰/۶۴۴
۸		۰/۷۵۴	۰/۷۵۳		
۹		۰/۷۱۴	۰/۱۷۱		
۱۰		۰/۳۵۸	-۰/۲۸۸		
۱۱		۰/۴۴۸	۰/۶۵۱		
۱۲			۰/۴۰۶		
۱۳			-۰/۳۴۴		
۱۴			-۰/۳۸۶		
۱۵			۰/۵۵۱		
۱۶			۰/۵۰۳		
۱۷			۰/۳۹۵		

با توجه به نتایج نشان داده شده در جدول بالا تمام سؤالات به جز موارد مشخص شده دارای بار عاملی بالای ۰/۳ +/- هستند و روایی آن‌ها مورد قبول است.

آزمون‌های پایایی

به منظور سنجش پایایی داده‌ها از ضریب اعتماد آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شده است. آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۵ نشان دهنده پایایی قابل قبول است (هیر و همکاران^۱، ۲۰۰۶). پایایی ترکیبی جهت بررسی پایایی درونی محاسبه می شود. اگر پایایی ترکیبی بیش از ۰/۷ باشد پایایی سازه قابل قبول است (محسنین و اسفندانی، ۱۳۹۳).

جدول ۳. نتایج آزمون آلفای کرونباخ، نشان‌دهنده‌ی پایایی نشانگرها

منبع بیرونی کنترل	نگرش مالی	دانش مالی	رفتار مدیریت مالی	
۰/۵۱	۰/۷۶۲	۰/۸۴	۰/۷۷۲	آلفای کرونباخ
۰/۶۸	۰/۸۲۶	۰/۸۷۸	۰/۸۳۳	پایایی ترکیبی

تمام مقادیر آلفای کرونباخ قابل قبول است. مقادیر مربوط به پایایی ترکیبی همگی قابل قبول است به جز منبع بیرونی کنترل رفتار که با توجه به اختلاف ناچیز ۰/۶۸ با ۰/۷ و حساسیت پایین روش حداقل مربعات جزئی به پایایی مدل (امانی و همکاران، ۱۳۹۱) این متغیر را نیز دارای پایایی قابل قبول به حساب می‌آوریم.

آزمون کیفیت مدل اندازه‌گیری

جهت بررسی کیفیت مدل اندازه‌گیری از شاخص اشتراک استفاده می‌شود. مقادیر مثبت شاخص اشتراک نشان‌دهنده کیفیت مناسب مدل اندازه‌گیری است (تنن هاوس و همکاران^۱، ۲۰۰۵).

جدول ۴. مقادیر شاخص اشتراک

شاخص اشتراک	متغیرها
۰/۲۴۹	منبع بیرونی کنترل رفتار
۰/۱۵۲	نگرش مالی
۰/۱۹۵	رفتار مالی
۰/۳۳۲	دانش مالی

همان‌طور که ملاحظه می‌شود تمامی مقادیر اشتراکی مثبت هستند و این امر کیفیت مناسب مدل اندازه‌گیری را نشان می‌دهد.

آزمون‌های مدل ساختاری

براساس نتایج جدول زیر ضریب تعیین رفتار مدیریت مالی شخصی که متغیر وابسته‌ی مدل است در سطح نزدیک به متوسط قرار دارد، اما ضریب تعیین منبع بیرونی کنترل کم‌تر از حد ضعیف

برآورد شده است؛ البته هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر متغیرهای مورد نظر بر رفتار مدیریت مالی است و نقش میانجی‌گری منبع بیرونی کنترل مورد آزمون قرار گرفته است، لذا ضریب تعیین منبع بیرونی کنترل رفتار شاخص مرتبطی برای قضاوت مدل نیست.

جدول ۵. مقادیر R^2 متغیرهای درون‌زا مدل

متغیر	ضریب تعیین
رفتار مدیریت مالی شخصی	۰/۲۵۸
منبع بیرونی کنترل رفتار	۰/۰۷۵

مقادیر گزارش شده در جدول مربوط به شاخص افزونگی که در زیر ارائه شده، مثبت است و کیفیت و قابلیت پیش‌بینی مدل را نشان می‌دهد.

جدول ۶. مقادیر Q^2 متغیرهای درون‌زای مدل

متغیرها	شاخص افزونگی
منبع بیرونی کنترل رفتار	۰/۰۲۶
رفتار مالی	۰/۰۷۸

بررسی روابط بین مدل ساختاری و تأیید و رد فرضیه‌ها با توجه جدول زیر انجام می‌شود:

جدول ۷. مقادیر ضرایب مسیر و عدد معناداری جهت رد یا تأیید روابط در مدل

فرضیه	ضریب مسیر	معناداری	رد یا تأیید
H _۱	۰/۳۴۵	۷/۱۱۵	تأیید
H _۲	۰/۲۳۵	۴/۵۹۸	تأیید
H _۳	۰/۱۰۵	۲/۵۰۶	تأیید
H _۴	۰/۰۶۵	۰/۷۶۴	رد
H _۵	۰/۰۱۸	۱/۱۱۹	رد

طبق نتایج گزارش شده در جدول بالا، فرضیه‌ی اول، در رابطه‌ی بین نگرش‌های مالی و رفتار مدیریت مالی شخصی فرض H_0 رد می‌شود و وجود رابطه‌ی معنادار در سطح ۹۵٪ تأیید می‌شود. علامت ضریب مسیر مثبت است پس جهت رابطه نیز مثبت است.

فرضیه‌ی دوم، با رد شدن فرض H_0 می‌توان گفت بین دانش مالی و رفتار مدیریت مالی شخصی رابطه‌ی مثبت وجود دارد و مثبت بودن ضریب مسیر نشان می‌دهد جهت این رابطه مثبت است، بنابراین این رابطه در سطح ۹۵٪ مثبت و معنادار است.

فرضیه‌ی سوم، فرض H_0 رد می‌شود و اثر تعدیلی دانش مالی در رابطه‌ی بین نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی شخصی در سطح ۹۵٪ تأیید می‌شود. شدت اثر تعدیلی دانش مالی بر اساس فرمول کوهن اندازه‌گیری شده است:

$$F^2 = \frac{R^2 \text{ model with moderator} - R^2 \text{ model without moderator}}{1 - R^2 \text{ model with moderator}} \quad (\text{رابطه ۴})$$

$$= \frac{0.258 - 0.25}{1 - 0.258} = 0.108$$

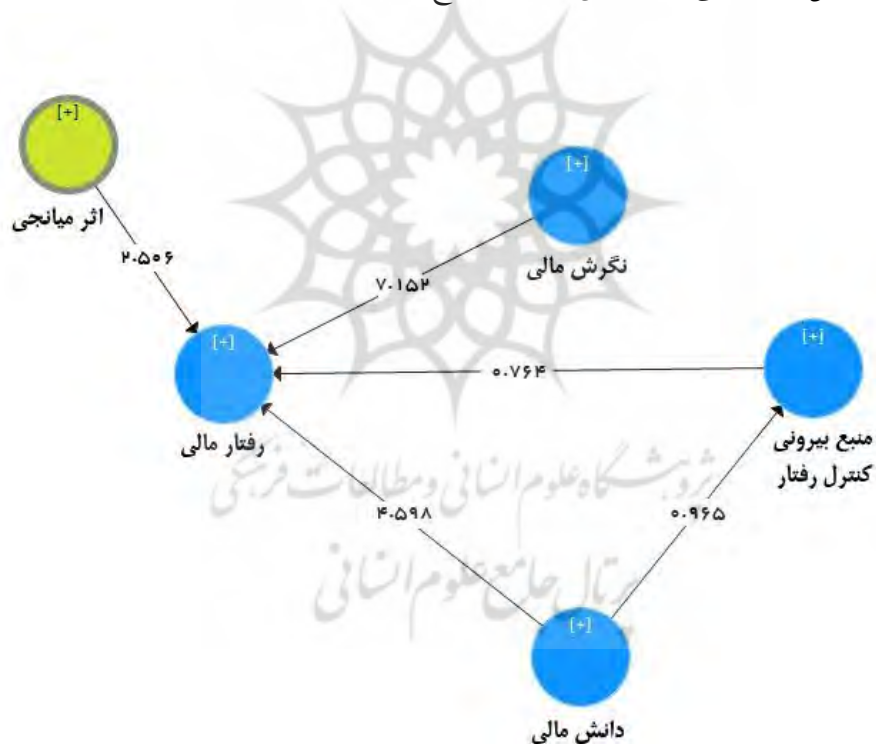
مقادیر F^2 به دست آمده بر اساس فرمول ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب اثر ضعیف، متوسط و قوی را نشان می‌دهند (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۳)؛ بر اساس این مقادیر F^2 به دست آمده برای شدت اثر متغیر تعدیل‌گر این پژوهش ۰/۱۰۸ است و شدت اثر آن تقریباً متوسط است.

فرضیه‌ی چهارم، فرض H_0 تأیید می‌شود و فرض H_1 مبنی بر معناداری رابطه‌ی منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی شخصی رد می‌شود. فرض H_0 ضریب مسیر رد می‌شود و این نشان‌دهنده‌ی وجود رابطه‌ی ضعیف بین منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی شخصی است. علامت ضریب مسیر مثبت است و حاکی از این است که جهت رابطه نیز مثبت است و منفی نیست. فرضیه‌ی پنجم، با تأیید فرض H_0 معناداری اثر میانجی‌گری منبع بیرونی کنترل رفتار بر رابطه‌ی بین دانش مالی و رفتار مدیریت مالی شخصی در سطح ۹۵٪ رد می‌شود. همان‌طور که پیش از این گفته شد رد فرض H_0 ضریب مسیر به معنای وجود رابطه‌ی ضعیف است.

بر اساس نتایج به دست آمده، نگرش مالی با رفتار مدیریت مالی رابطه‌ی مثبت و معنادار دارد؛ یافته‌های این پژوهش با نتایج گزارش شده توسط مین و تاو (۲۰۱۵) و شیم و همکاران (۲۰۰۹) منطبق است. یکی دیگر از عواملی که در رابطه با رفتار مدیریت مالی مورد بررسی قرار گرفت، دانش مالی است؛ رابطه‌ی دانش مالی و رفتار مدیریت مالی شخصی نیز مثبت و معنادار تشخیص داده شده است. مین و تاو (۲۰۱۵)، گاجانگو^۱ (۲۰۱۴)، راب و و دیار (۲۰۱۱)،

پری و موریس (۲۰۰۵)، شیم و همکاران (۲۰۰۹)، گرابل و همکاران (۲۰۰۹) و بسیاری دیگر طی پژوهش‌های خود این نتیجه را تأیید می‌کنند. همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که دانش مالی تعدیل‌کننده‌ی رابطه‌ی بین نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی است. پاروتا و جانسون^۱ (۱۹۹۸) در پژوهش‌های خود به نتایج مشابه نتایج این پژوهش رسیدند اما مین و تائو (۲۰۱۵) براساس یافته‌های خود وجود چنین نقشی را برای دانش مالی رد کردند. یافته‌های پژوهش وجود رابطه‌ی منفی و معنادار بین منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی را رد می‌کنند. نتایج پژوهش مین و تائو (۲۰۱۵) و پری و موریس (۲۰۰۵) مخالف و نتایج پژوهش گرابل و همکاران (۲۰۰۹) مؤید نتیجه‌ی این پژوهش است. در پژوهش حاضر وجود نقش میانجی‌گری منبع بیرونی کنترل رفتار بر رابطه‌ی بین دانش مالی و رفتار مدیریت مالی رد شده است. مین و تائو (۲۰۱۵) با توجه به یافته‌های خود موافق نتیجه‌ی این پژوهش هستند اما زکریا و همکاران (۲۰۱۲) نتایج مخالف یافته‌های این پژوهش ارائه کرده‌اند.

شکل مدل درونی و روابط بین متغیرها به شرح زیر است:

شکل ۲. مدل درونی و روابط میان متغیرها همراه با اعداد معناداری

1 . Parrotta, Johnson

نتیجه گیری و بحث

با اندکی توجه به زندگی افراد مختلف جامعه مشاهده می‌شود افراد با موقعیت‌های یکسان، رفتارهای مالی متفاوتی از خود نشان می‌دهند و به تبع آن آینده‌ی مالی متفاوتی برای خود ترسیم می‌کنند. چه‌بسا دیده می‌شود افراد بسیار تلاش می‌کنند درآمد نسبتاً خوبی به دست می‌آورند، اما همچنان درگیر مشکلات مالی هستند؛ این امر بیان‌گر ناتوانی افراد در مدیریت مالی زندگی شخصی آن‌ها است. این پژوهش به دنبال بررسی عوامل تأثیرگذار بر رفتار مدیریت مالی شخصی در میان جوانان ایران بوده است. از بین عوامل ممکن چند عامل که نسبت به سایرین مهم‌تر و جامع‌تر به نظر می‌رسید مورد آزمون قرار گرفته‌اند.

به‌طور خلاصه می‌توان گفت:

۱. با توجه به فرضیه‌ی اول با افزایش دانش افراد از امور مالی می‌توانند تصمیم‌های مالی و پولی خود را آگاهانه‌تر اتخاذ کنند و منابع مالی خود را بهتر و کاراتر مدیریت کنند، بنابراین رفتار مالی بهتری از خود نشان می‌دهند.

۲. با توجه به فرضیه‌ی دوم نگرش مثبت به امور مالی باعث رفتار مدیریت مالی مسئولانه‌تری می‌شود. دانش بیش‌تر، آگاهی افراد از امور مالی را بهبود می‌بخشد و نگرش آن‌ها به امور مالی و به تبع آن رفتار مدیریت مالی را تقویت می‌کند که این نقش تعدیل‌کنندگی دانش مالی را نشان می‌دهد.

۳. با توجه به نتایج حاصل از فرضیه‌ی سوم باور افراد راجع به وجود یا عدم وجود کنترل از سوی آن‌ها بر امور زندگیشان اثری بر رفتار مدیریت مالی آن‌ها ندارد به علاوه دانش مالی نمی‌تواند با اثرگذاری بر منبع بیرونی کنترل رفتار بر رفتار مدیریت مالی اثر مستقیم داشته باشد و منبع بیرونی کنترل رفتار اثر معناداری از دانش مالی بر رفتار مدیریت مالی منتقل نمی‌کند.

به‌طور کلی می‌توان استفاده از پرسشنامه جهت گردآوری داده‌ها را به‌عنوان یک محدودیت در نظر گرفت زیرا این روش علی‌رغم مزایایی که دارد، جمع‌آوری اطلاعات را به فرآیندی زمان‌بر تبدیل کرده است و نحوه‌ی توزیع آن و جمع‌آوری داده‌ها بسیار مشکل‌تر از روش‌هایی همچون مصاحبه و روش‌هایی از این دست است.

با توجه به یافته‌های پژوهش، مشخص است که برای بهبود رفتار مدیریت مالی لازم است نگرش افراد نسبت به مسائل مالی بهبود پیدا کند؛ از این رو نظریه‌ی سه مرحله‌ای لوین^۱ مورد توجه قرار می‌گیرد. لوین در نظریه‌ی خود برای بهبود رفتار سه مرحله بیان می‌کند: گشودگی یا انجماد زدائی، تغییر، بستن. در مرحله‌ی اول باید دو کار انجام داد، اول، اطلاع‌رسانی و دوم شیوه‌های اغنایی که این‌ها هر دو از رسالت‌های ارتباطات هستند. در مرحله‌ی دوم تغییر و تحول مورد نیاز در زمینه‌های مربوط به وجود می‌آید و افراد مستقیماً در این تغییرات درگیر می‌شوند. در مرحله‌ی سوم، نگرش به وجود آمده تثبیت می‌شود تا مجدداً به نگرش اول برنگردد. در اینجا نقش رسانه دوباره اهمیت پیدا می‌کند، رسانه می‌تواند این کار تثبیت نگرش‌ها را با سرعت بالا انجام دهد. با توجه به مطالب گفته شده لازم است رسانه‌ها اعم از تلویزیون، رادیو، شبکه‌های اجتماعی، برندهای شهری و ... با نظارت متخصصان و مسئولین به بهبود نگرش افراد جامعه نسبت به مسائل مالی بپردازند (جیسکینگ و همکاران^۲، ۲۰۱۴).

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه‌ی دوم حاکی از اینکه دانش مالی بر رفتار مدیریت مالی اثر مثبت و معنادار دارد؛ بنابراین با افزایش دانش مالی رفتار مدیریت مالی بهبود پیدا می‌کند. همچنین با تأیید فرضیه‌ی سوم مشخص می‌شود که دانش مالی رابطه‌ی بین نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی را به شکل مثبتی تعدیل می‌کند؛ بنابراین با افزایش دانش مالی رفتار مدیریت مالی بهبود پیدا می‌کند. برای افزایش دانش مالی نیاز است آموزش مالی افزایش پیدا کند. دانش مالی شخصی مختص رشته و تخصص خاصی نیست و برای داشتن وضعیت مالی بهتر، نیاز ضروری همگان است؛ لذا به مراکز آموزشی مانند دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی به ویژه مراکز تخصصی مسائل مالی توصیه می‌شود دوره‌های آموزشی و سمینارهای تشریح مبانی و مفاهیم ضروری مالی برگزار نمایند. با توجه به نیاز افراد به دانش مالی شخصی، به مؤسسات مشاوره سرمایه‌گذاری پیشنهاد می‌شود فعالیت خود را گسترش داده و اطلاعات راجع به سایر ابعاد مالی شخصی همچون برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی، پس‌انداز و... را به مراجعان خود منتقل کنند.

پژوهش‌گران در پژوهش‌های خود می‌توانند بررسی‌های انجام شده در این پژوهش را بر اقشار دیگر مانند کودکان که در آستانه‌ی شکل‌گیری شخصیت هستند انجام دهند و یا با اضافه کردن متغیرهای بیشتر به مدل، آن را توسعه داده و نتایج جامع‌تری به دست آورند.

---

1 . Lewin

2 . Giesecking et al.

منابع

- امانی، جواد. خضری آذر، هیمن. محمودی، حجت. (۱۳۹۱). معرفی مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش حداقل مجذورات جزئی (PLS-PM) و کاربرد آن در پژوهش‌های رفتاری. *مجله‌ی برخط دانش روان‌شناختی*، ۱۱(۱) - ۴۱-۵۵.
- امانی، جواد. سید عباس زهده، میرمحمد. پاشوی، قاسم. خضری آذر، هیمن. (۱۳۹۳). مقدمه‌ای بر مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش PLS و کاربرد آن در علوم رفتاری (چاپ اول). انتشارات دانشگاه ارومیه.
- حبیبی، آرش. عدنور، مریم. (۱۳۹۵). آموزش کاربردی لیزرل (چاپ سوم). انتشارات جهاد دانشگاهی.
- شیرازیان، زهرا. (۱۳۹۷). بررسی نقش سواد مالی و مدیریت پول بر مدیریت مالی شخصی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۱۱، شماره ۳۸.
- محسنین، شهریار. اسفیدانی، محمدرحیم. (۱۳۹۳). مدل سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم افزار Smart-PLS (چاپ اول). انتشارات مهربان.
- مهرگان، محمدرضا. زالی، محمدرضا. (۱۳۸۵). در جست‌وجوی فنون تعیین روایی در پژوهش‌های مدیریتی. *فرهنگ مدیریت*، ۴(۱۴)، صص. ۵-۲۶.
- Agarwal, S. & Mazumder, B. (2013). «Cognitive abilities and household financial decision making». *American Economic Journal: Applied Economics*, 5(1), pp.193-207.
- Amani, J. Abbas zohde, S. M. Pashooy, Q. & Khezri azar, H. (2015). *Introducing Structural Equation Modeling Using Partial Least Squares (PLS-PM) And Its Application in Behavioral Research (2nd. rev. upd. ed.)*. Orumieh university press. (in Persian).
- Amani, J. Khezri azar, H., & Mahmoodi, H. (2013). «Introducing structural equation modeling using partial least squares (PLS-PM) and its application in behavioral research». *Online journal psychological science*, 1(1), pp.41-55. (in Persian).
- Arbuthnott, K. D. (2009). Education for sustainable development beyond attitude change». *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 10(2), pp.152-163.
- Batty, M., Collins, M. J., & Odders-White, E. (2015). «Experimental Evidence on the Effects of Financial Education on Elementary School

- Students Knowledge, Behavior, and Attitudes». *The Journal of Consumer Affairs*, 49(1), pp.69-96.
- Benjamin, D. J., Brown, S. A., & Shapiro, J. M. (2013). «Who is behavioral ? Cognitive ability and anomalous preferences». *Journal of the European Economic Association*, 11(6), pp.1231-1255.
  - Birari, A., & Patil, U. (2014). «Spending & Saving Habits of Youth in the City of Aurangabad». *The SIJ Transactions on Industrial, Financial & Business Management*, 2(3), pp.158-165.
  - Brown, S., Taylor, K., & Price, W. S. (2005). «Debt and distress: Evaluating the psychological cost of credit». *Journal of Economic Psychology*, 26(5), pp.642-663.
  - Chin, W. W. (1997). *Overview of the PLS Method*. University of Houston Press.
  - Dew, J. P., & Xiao, J. J. (2011). The Financial Management Behavior Scale: Development and validation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22 (1), pp.19° 35.
  - Farrell, Lisa; Fry, Tim R.L. & Risse, Leonora. (2016). « The significance of financial self-efficacy in explaining women s personal finance behavior». *Journal of Economic Psychology*, Vol. 54, pp.85-99.
  - Fox, J., Bartholomae, S., & Lee , J. (2005). Building the case for financial education. *Journal of consumer affairs*, 39(1), pp.195-214.
  - Furnham, A. (1984). Many sides of the coin: The psychology of money usage. *Personality and individual Differences*, 5(5), pp.501-509.
  - Gachango, D. M. (2014). Effect of financial literacy on personal financial management practices: a case of employees in finance and banking institutions in Kenya: (Doctoral dissertation, University of Nairobi).
  - Gieseeking, J. J.; Mangold, W.; Katz, C.; Low, S. & Saegert, S. (2014). «The People, Place, and Space Reader». Taylor & Francis Group, London.
  - Giesler, M., & Veresiu, E. (2014). «Creating the responsible consumer: Moralistic governance regimes and consumer subjectivity». *Journal of Consumer Research*, 41(3), pp.840-857.
  - Go, C., Karen , V., Tina, E., & Wilson, P. (2012). *Money Savvy Youth: Money Savvy Youth: Evaluating the Effectiveness of Financial Education for Fourth and Fifth Graders* (2nd. rev. and upd. ed.). San Francisco: Federal Reserve Bank of San Francisco.

- Grable, G. L., Park, Y. J., & Joo, H. S. (2009). «Explaining Financial Management Behavior for Koreans Living in the United States». *The Journal of Consumer Affairs*, 43(1), pp.80-107.
- Grohmann, Antonia. (2018). « Financial literacy and financial behavior: Evidence from the emerging Asian middle class». *Pacific-Basin Finance Journal*, Vol. 48, pp.129-143.
- Habibi, A., Adnvar, M. (2016). Applicable Education for lisrel. Jihad Daneshgahi Press. (in Persian).
- Hair, J. F., Black, W. c., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6nd. rev. and upd. ed.) prentice hall press.
- Hellrigel, D., Slocum, J. W., & Woodman, R. W. (2010). *Organizational behaviour*. Mason: South Western Cengage Learning.
- Hogarth, J. M., Beverly, S. G., & Hilgert, M. (2003). Patterns of financial behaviors: Implications for community educators and policy makers. *Federal Reserve System Community Affairs Research Conference*.
- Mandell, L. (2005). « The connection between saving financial literacy » . *National Credit Union Youth Week*, pp.17-23.
- Mehregan, M. R., & Zali, M. R. (2007). «In Search of Techniques to Determine the Validity on Managerial Research». *Management culture*, 4(14), pp.5-26. (in Persian).
- Mien, N., & Thao, T. P. (2015). *Factors affecting personal financial management behaviors: evidence from Vietnam*. Paper presented at the Proceedings of the Second Asia-Pacific Conference on Global Business, Economics, Finance and Social Sciences AP15, Danang-Vietnem.
- Mohsenin, S., & Esfidani, M. R. (2015). Structural equation modeling approach based on partial least squares software Smart-PLS: educational and practical (1nd. rev. and upd. ed.). Tehran: Mehraban publisher. (in Persian).
- Parrotta, J. L., & Johnson, P. J. (1998).« The impact of financial attitudes and knowledge on financial management and satisfaction of recently married individuals». *Journal of Financial Counseling and Planning*, 9(2), p.59.
- Perry, V. G. (2008). «Is ignorance bliss? Consumer accuracy in judgments about credit ratings». *Journal of consumer affairs*, 42(2), pp.189-205.

- Perry, V. G., & Morris, M. D. (2005). «Who is in control? The role of self-perception, knowledge, and income in explaining consumer financial behavior». *Journal of consumer affairs*, 39(2), pp.299-313.
- Rajna, A., Ezat, W. S., Al Junid, S., & Moshiri, H. (2011). «Financial management attitude and practice among the medical practitioners in public and private medical service in Malaysia». *International Journal of Business and Management*, 6(8), p.105.
- Robb, C. A., & Woodyard, A. (2011). «Financial knowledge and best practice behavior». *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22 (1). Pp.60-69.
- Rotter, J. B. (1966) Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80, pp.1-28.
- Shih, T.-Y., & Ke, S.-C. (2014). Determinates of financial behavior: insights into consumer money attitudes and financial literacy». *Service Business*, 8(2), pp.217-238.
- Shim, S., Xiao, J. J., Barber, B. L., & Lyons, A. C. (2009). «Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults». *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), pp.708-723.
- Tenenhaus, M., Vinzi, V. E., Chatelin, Y.-M., & Lauro, C. (2005). «PLS path modeling». *Computational statistics & data analysis*, 48(1), pp.159-205.
- Tang, Ning & Baker, Andrew. « Self-esteem, financial knowledge and financial behavior». *Journal of Economic Psychology*, Vol. 54, pp.164-176.
- Xu, H. Zhan, H. Fannin, L. (2017). «The impact of market economy on individuals' financial behaviors». *International Journal of Research in Business*, 22(19), pp.1933 -6021.
- Zakaria, R. H., Jaafar, N. I. M., & Marican, S. (2012). «Financial behavior and financial position: A structural equation modelling approach». *Middle-East Journal of Scientific Research*, 12(10), pp.1396-1402.